

HÍRMONDÓ

Református Tananyagfejlesztő Csoport

✦ Magyarországi Református Egyház

MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ
REFORMÁTUS TANANYAGFEJLESZTŐ CSOPORT
BUDAPEST 1146, ABONYI UTCA 21.
E-MAIL: REFTAN@REFORMATUS.HU

KÖSZÖNTŐ

Tekintsetek föl a magasba, és nézzétek: ki teremtette az ott levőket? (Ézs 40, 26)

reftan@reformatus.hu

A Református Tananyagfejlesztő Csoport 2017 áprilisában kezdte meg munkáját azzal a céllal, hogy keresztyén szellemiségű tananyagok létrehozásával támogassa a református intézményekben folyó nevelő-oktató munkát.

Az elmúlt tanévben a projekt működési kereteink kialakítása mellett szerteágazó szakmai munkát is végeztünk: kutató-elemző munkával támogattuk a református oktatási stratégia létrehozását, digitális felületet készítettünk, amelyen a jövőben elérhetővé válnak a tananyagok; több mint száz pedagógust vontunk be a református oktatás területéről a fejlesztési munkába, segítségükkel helyzet-elemzést végeztünk, témacsomagokat fejlesztettünk a lehető legszélesebb tantárgyi körben, előkészítettünk olyan hiánypótló kiadványokat, amelyek a pedagógusok szemléletformálásában, módszertani gazdagodásában nyújta-

nak segítséget a 2019/2020-as tanévtől.

Jelen kiadványban erre a sokszínű munkára szeretnénk ráirányítani a pedagógusok, intézményvezetők, fenntartók figyelmét. A nyomtatott és digitális kiadványaink, szakmai rendezvényeink, háttéranyagaink segítségével nemcsak a pedagógusok, de diákjaik is gazdagodhatnak, hiszen a célunk elsődlegesen nem az ismeretek átadása, hanem a teremtett világ és Teremtőjének közös megismerése. Reménységünk szerint nem hiábavaló ez a törekvésünk és egyre többen csatlakoznak munkánkhoz akár fejlesztőként, akár kipróbálóként.

Áldott munkát kívánunk a 2018/2019-es tanévhez!

A Református Tananyagfejlesztő Csoport munkatársai

INNOVÁCIÓ A REFORMÁTUS ISKOLÁKBAN

Mitől eredményesebbek az egyházi iskolák?

Dr. Kopp Erika, az ELTE PPK kutatója az egyházi iskolák, ezen belül a református iskolák eredményességével kapcsolatos közel 40 hazai és nemzetközi tanulmány metaelemzését végezte el. Az elemzett kutatások többsége az egyházi iskolák rendszeren belüli jobb tanulási eredményességét vagy ezek háttértényezőit vizsgálja. Az egyes vizsgálatok a következő területeket nevezték meg az eredményesség hátterében álló tényezőként:

- szülői bevonódás;
- tanulóközponútú, a tanulók felé forduló szemlélet;
- az iskolai klíma tanulást támogató elemei, a pedagógusok elkötelezettsége;
- kisebb mértékű iskolai erőszak;
- tanulói sajátosságok: pontos munkavégzés, több feladat vállalása.

Számos kutatás vizsgálja, hogy a hátrányos helyzetű tanulókat szelektálják-e az egyházi iskolák, illetve hogyan teljesítenek a hátrányból érkezők az egyházi iskolákban. Ezek közül számos vizsgálat eredménye azt mutatja, a hátrányos helyzetű diákok eredményesebbek az egyházi iskolákban, tehát egyházi iskolákban sikeresebb a hátránykompenzáció, illetve nem a szelekció áll az egyházi iskolák sikerességének hátterében.

A teljes tanulmány a 2018 őszén megjelenő *Az innováció és az inklúzió helyzete a mai magyar református iskolákban* című kiadványban olvasható.

PROGRAMAJÁNLÓ

Iskolatúra

2018 szeptemberétől rendezvénysorozat indul „**Iskolatúra**” címmel, amely lehetőséget ad a református intézmények számára, hogy számot adjanak a náluk folyó – a református többlet szempontjából kiemelkedő – szakmai munkáról. A program célja, hogy az intézmények közötti tudásmegosztást, kapcsolatrendszeret erősítsük, lássuk egymás jó gyakorlatait, innovációit.

Az őszi félévben négy intézménybe szervezünk „Iskolatúrát” érdeklődő intézményfenntartók, igazgatók, pedagógusok számára:

TERVEZETT IDŐPONT	HELYSZÍN
2018. szeptember 28.	Reményik Sándor Református Általános Iskola, Lovasberény/Vértesacs a
2018. október 10.	Talentum Református Tehetséggondozó Általános Iskola, Göncruszka
2018. november 14.	Rózsakert Demjén István Református Általános Iskola, Budapest
2018. december 7.	Pécsi Református Kollégium Nagyharsányi Általános Iskolája, Nagyharsány

A résztvevőknek a nap során lehetőségük lesz órát látogatni, megismerkedni az intézmény pedagógiai programjával, beszélgetni arról, milyen pedagógiai válaszokat talált az adott iskola a mindennapi életét érintő kérdésekre, mit gondol a református nevelésről, milyen tervei vannak, milyen kihívásokkal kell szembe néznie.

Az egyes látogatásokat szeretnénk dokumentálni is. Az MRE Kommunikációs Szolgálatának munkatársai hírt és rövidfilmet készítenének az Iskolatúra állomásain.

Jelentkezési határidő:

2018. szeptember 5.

Itt tud jelentkezni
a programra!

Református Tananyagtár

Mi az a Református Tananyagtár?

Már a projekt tervezésekor elfogadottá vált, hogy szükséges egy olyan digitális felületet létrehozni, amely lehetőséget ad arra, hogy a fejlesztett tartalmakat megjelenítsük. A Református Tananyagtár (Reftantár) kialakításakor a hazai és nemzetközi jó gyakorlatok figyelembe vételével határoztuk meg azokat a pedagógiai szempontokat, amelyek a leghatékonyabban támogatják a pedagógusok munkáját és a diákok tanulását.

A tanulás eredményességének növelése mellett a tanulás élményszerűbbé tételére is törekedtünk. Ennek érdekében olyan tartalmak kerülnek fel a Reftantárra, amelyek a passzív befogadás helyett a tanulói aktivitást helyezik a középpontba, alkalmasak a figyelem felkeltésére és fenntartására, több érzékszervet is bevonnak a tanulásba, illetve biztosítják az életszerűség, gyakorlatiasság és problémaorientáltság hármasságát a tanulásban.

A platformfüggetlen felület lehetőséget ad arra, hogy a pedagógusok a diákok tanulási sajátosságaihoz formálják a tanulási folyamatot, bárhol és bármikor lehetőség legyen a tanulásra, a tartalom személyre szabható legyen, így megvalósulhasson az individualizált, differenciált nevelés.

A Reftantár nemcsak a pedagógusok együttműködését és egymástól való tanulását teszi lehetővé, hanem támogatja a tanulók közös munkáját, a közös tanulási tevékenységet, növelve ezzel a kollaboráció szerepét és lehetőségét.

A digitális felület járulékos haszna, hogy a pedagógusok módszertani- és eszközrepertoárja gazdagodik, fejlődik a digitális kompetenciájuk. Olyan új tanulásszervezési eljárásokra lesz lehetőségük, amelyekkel hatékonyabban tudják szervezni a tanulás-tanítás folyamatát.

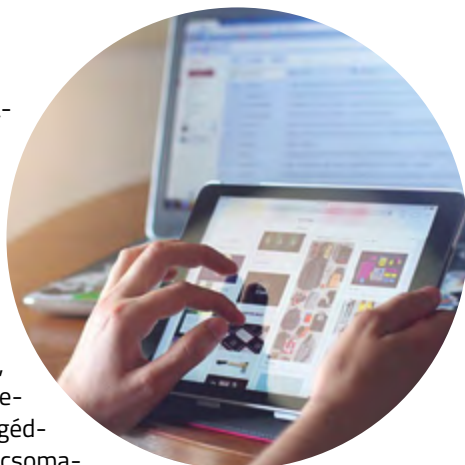
A Reftantár tesztelése

2018 szeptemberétől a református intézmények bevonásával elkezdjük tesztelni a Református Tananyagtár felületét, funkcióit és a Reftantárban megtalálható tananyagokat. A fejlesztés első fázisában a szoftver az alábbi funkciók ellátására alkalmas:

- kész digitális tartalmak (videók, animációk, hanganyagok, letölthető és kinyomtatható tanórai segéd-eszközök, prezentációk, témacsomagok) megjelenítésére;
- a legnépszerűbb feladattípusokhoz kapcsolódó feladatkészítésre;
- tartalmak elrendezésére és bemutatására;
- saját tartalmak tárolására;
- máshol fejlesztett tartalmak integrálására;
- a tartalmak nyomtatására;
- keresésre a tartalmak között.

A fejlesztés következő szakaszában a tudástranszferhez és a tanórai prezentációhoz kapcsolódó funkciók készülnek el, így a felület alkalmas lesz:

- tartalommegosztásra és véleményezésre;
- tankönyvek, munkafüzetek megjelenítésére;
- tartalmak csatolására tankönyvekhez;
- önálló és csoportos tanulói munka kiadására és értékelésére;
- differenciált feladatkiosztásra.

Témacsomagok

A tartalomfejlesztés első fázisa: témacsomagok, témanapok fejlesztése

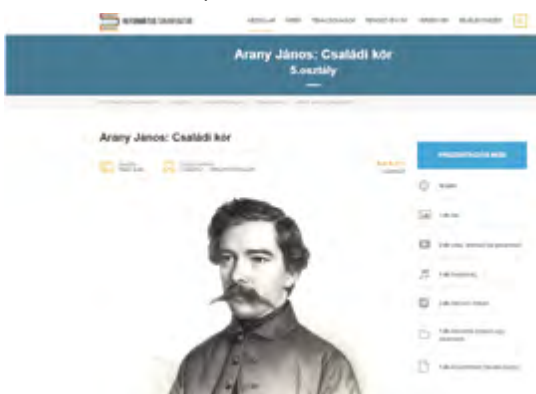
A Református Tananyagfejlesztő Csoport az elmúlt tanévben számos, református intézményben dolgozó pedagógus bevonásával azon munkálkodott, hogy olyan, a keresztyén nevelést támogató, magas szakmai színvonalú, digitális elemeket is tartalmazó témacsomagokat hozzon létre, amelyek segítségével a diákok református identitása erősödhet, és úgy juthatnak új ismeretekhez, hogy közben élményé válik a tanulás.

2018 tavaszától – a tartalomfejlesztés első fázisában – az intézményekben működő pedagógiai gyakorlatra támaszkodó, folyamatos tartalomfejlesztést valósítunk meg. A fejlesztés első időszakában modulok, leckék, tananyagok kidolgozásával, illetve ezek digitális tartalmainak fejlesztésével. 2018 őszére az alsó tagozat, angol és német nyelv, ének-zene, magyar nyelv és irodalom, matematika, fizika, biológia, kémia, földrajz, történelem tantárgyakhoz kínálunk közel 150, változatos tartalmú témacsomagot óravázalattal és segédanyagokkal.

A Reftantár felületén a kipróbáló pedagógusok értékelni és véleményezni tudják a fejlesztők munkáját. A későbbiekben arra is lehetőséget kínálunk, hogy a témacsomagokat saját tárhelyükre lemásolva szerkesszék, prezentációra előkészítsék, egymással megosszák.

Az egyszerű kezelőfelületű feladatszerkesztő 15 féle feladatot tartalmaz, amelyeket összefűzve kivetíthető, interaktív feladatsorok készíthetők.

- 2 db videó, animáció és prezentáció
- 1 db hanganyag
- 2 db interaktív feladat
- 1 db internetes tartalom vagy alkalmazás
- 1 db nyomtatható tanulási eszköz

Programajánló

Bemutkozik a Reftantár

Szeretnénk minél több pedagógussal megismertetni a fejlesztést, és persze kipróbálni gyakorlatban is az elkészült anyagokat, ezért 2018. decemberig havonta egy-egy iskolába szervezünk bemutató látogatást, ahova pedagógusokat, intézményvezetőket várunk. A látogatás során a bemutató órák és azok tapasztalatainak megbeszélése mellett a Református Tananyagtár használatába is bevezetnénk az érdeklődőket, emellett lehetőség nyílik eszmecserére a református tananyagfejlesztés irányairól, a digitális pedagógia kihívásairól, örömeiről.

A Református Tananyagtárat bemutató rendezvényeket az alábbi helyszíneken tartjuk meg:

Itt tud
jelentkezni
a programra!

TERVEZETT IDŐPONT	HELYSZÍN
2018. szeptember 27.	Tatai Református Gimnázium, Tata
2018. október 18.	Baár Madas Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium, Budapest
2018. november 29.	Móricz Zsigmond Református Kollégium, Gimnázium, Szakgimnázium és Általános Iskola, Kisújszállás
2018. december 3.	Kölcsey Ferenc Református Gyakorló Általános Iskola, Debrecen

Jelentkezési határidő:

2018. szeptember 5.

Adventi témanapok

Az általános iskola alsó tagozatának évfolyamai számára készült témanapok az Advent négy hetének kezdőnapjait töltik meg tartalommal. A témanap-tervekben, melyet gyakorló tanítók fejlesztettek, és tapasztalt szakemberek lektoráltak, több tantárgy kerettantervi tartalma fonódik egybe református szemlélettel átszöve. Az évfolyamonként négy, összesen tizenhat témanap mindegyikében jelen vannak a magyar nyelv és irodalom, matematika, ének-zene, technika és a rajz tantárgyak tantervi tartalmai, mintát adva arra, hogyan lehet tantárgyközi kapcsolódással tanítani. Módszertani sokszínűsége törekedve a tevékenykedtető tananyag-feldolgozást online feladatok és játékok is színesítik, természetes egyensúlyt teremtve a manipulatív és digitális munkálkodásban. A témanap-tervekhez minden szükséges mellékletet, hang- és képanyagot, feladatbankot, játékleírást biztosítunk, melyek kivethetők, nyomtathatók és letölthetők. A témanap-tervek kipróbálását ajánljuk valamennyi református általános iskola alsó tagozatos osztályában, mivel nagy körültekintéssel készült, lektorált anyagokat bocsátunk közre.

Örülénk, ha a hétkezdő témanapokat követően a hét további napjain is folytatódnának a kezdőnaphoz kapcsolódó tevékenységek.

Mi, pedagógusok jól tudjuk, hogy az él-ménnyel kísért tevékenység hagy nyomot az emberben. A tanítás ilyen formája is az él-ménnyel gyarapodást szolgálja. Hisszük, hogy a pedagógiánk akkor eredményes, ha tanító és tanítvány élményekkel gazdagodik a folyamatban, mely a személyiségfejlesztést és a közösségformálást is támogatja. Mindezek támogatására készültek a témanap-tervek, melyet szeretettel kínálunk a református tanítók és diákjaik számára.

Kelemen Gabriella, szerkesztő

Témacsomagok a felsős magyar nyelv és irodalom órákra

A felső tagozatos magyar nyelv és irodalom órára készült témacsomagok (óra-vázlatok és kapcsolódó segédanyagok) közül néhány elsősorban amiatt példaértékű, ahogy a szerző az elektronikus forrásokat, illetve az e-tananyagokat használ(tat)ja. Más esetekben a munkaformák vagy a feldolgozás mélysége magas színvonalú, és van persze olyan is, amelyik minden szempontból jól kitalált, leírt anyag.

A munkaformák, a használt eszközök s különösen az internetes alkalmazások beépítése a tanórába általában nagyon jól tervezett. (S ami különösen fontos: utóbbiak nem öncélúan jelennek meg.) Ilyen szempontból azoknak is ajánlhatók a segédanyagok, akiknek nem a tartalom, csupán a feldolgozás módja miatt lehet érdekes. Ez azt jelenti, hogy több óravázlat akár egy történelemmel vagy természettudománnyal foglalkozó kollégának is hasznos lehet, mert ezek az alkalmazások neki is előnyére válhatnak.

A témák némelyike eleve hangsúlyosan kapcsolódik a reformátussághoz, ahol kevésbé, ott megfelelő mértékben, se nem elfelejtve, sem túlzásba víve azt, de jelen van a szemléletben, esetleg konkrétan is. Összességében jó lenne, ha ezeket az anyagokat minél szélesebb körben megismernék és használnák a kollégák – a témacsomagokat jó szívvel ajánlom bármilyen felsős vagy akár középiskolás pedagógus számára.

Dr. Gombos Péter, szakmai lektor

Feladatbank

Versenyszervező feladatbank

A versenyszervező feladatbankba gyűjtése a versenyek feltekerczésével, rendszerezésével, a közismereti versenyt hirdető iskolák megkeresésével kezdődött. Az együttműködést vállaló iskolák közzétételre felkínált óriási mennyiségű versenyszervező anyagát áttekintettük, majd kiválasztottuk a digitalizálásra alkalmas feladatsorokat. A digitális feladatbank létrehozásának első szakaszában kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy a honlap feladatszerkesztő felületét a pedagógusok igényeire igazítsuk. Ebbe a munkába a versenyt hirdető iskolák kollégáit is bevontuk, akik a számukra elkészített részletes útmutató és a digitalizálásra kiválasztott feladatokat tartalmazó ajánlólista alapján, mentori segítséggel digitalizálták saját versenyszervező feladataikat.

A digitális feladatbank mintafeladatai alkalmasak lesznek arra, hogy bemutassák a különböző témakörökhöz kapcsolódó, különböző évfolyamoknak kínálható feladatok típusait, ezzel segítve a saját feladat szerkesztésére vállalkozó kollégák munkáját.

A feladatbank fejlesztésének újabb szakaszában olyan versenyszervező feladatokat is elérhetővé kívánunk tenni, amelyeknek papír-ceruza alapú változatát

a feladat szerzőivel való egyeztetés után, a mérés-értékelés, a teszt-szerkesztés szabályait betartva, még alkalmassá kell tenni a digitalizálásra.

A versenyszervező feladatok digitális közzétételével a korábbi években kipróbált, szakmai értéket képviselő versenyszervező feladatok valamennyi református iskolában dolgozó pedagógus számára elérhetőek lesznek, ezáltal a versenyeket szervező iskolákban felhalmozódott tudáskincs a református iskolák közös kincsévé válhat. A feladatok online megold-

hatóságával az IKT-használathoz szokott diákok motivációját is erősíthetjük, és hozzájárulhatunk a pedagógusok módszertani kultúrájának megújulásához is.

Reményeink szerint a digitalizált és a pedagógiai gyakorlatban használható tartalmak mielőbb elérhetővé válhatnak. Az iskolák által beküldött versenyfeladatokat és megoldásaikat eredeti formájukban a Református Pedagógiai Intézet teszi közzé a honlapján.

PÁLYÁZAT

Felső tagozatos ajánlott olvasmányok

Az anyanyelvi nevelés, ezen belül az olvasóvá nevelés kiemelt helyen szerepel a projekt megvalósítása során. Alsó tagozatban a diákok megtanulnak olvasni, 4. osztályra legtöbbször már több meseregényt is elolvasnak. Szeretnénk, ha felső tagozatban sem lankadna az olvasási kedv, ezért terveink szerint 5. és 6. osztályra egy-egy érdekes könyvet ajánlunk közös feldolgozásra: Tóth-Máthé Miklós Pecúrok című, illetve Kármán Tibor Egy focista naplójából című könyvéhez a 2018/2019-es tanévben levelező pályázatot hirdetünk felsős diákok számára.

A pályázati kiírás 2018 októberében a www.reformatus.hu/tananyagfejlesztes oldalon lesz elérhető.

Természeti nevelés

Református óvodások és iskolások a terepen

Dr. Bárdi Arpád

főiskolai docens KRE,

terepi oktatási-nevelési szakértő

Azt tervezzük, hogy a teljes magyar református intézményhálózatban feltérképezzük a terepi oktatás-nevelés gyakorlatát. Miért fontos, hogy a református óvodák és iskolák kellő figyelmet fordítsanak erre az oktatási, nevelési formára?

A természetben/természet közelben töltött idő drasztikus csökkenésének vagyunk tanúi napjainkban. Miközben mindenki, aki érintett az oktatásban-nevelésben (szülő, hivatal, szakemberek, pedagógus) hangoztatja, hogy a szabadban töltött idő mennyire fontos a gyermekek teljes-egészséges fejlődéséhez. Ez egy komoly ellentmondás. Jó lenne, ha a református intézményeink jó példával járnának ebben elől, kellő figyelmet és lehetőséget biztosítva a tantermen/intézményen kívüli valós terepi tevékenységek megvalósításához.

Milyen sajátosságai lehetnek a terepi oktatás-nevelésnek egy egyházi, református intézményben?

Igazán izgalmas kérdés, hogy megjelenik-e, kihasználják-e a református intézményeink a természetben való lét/tanítás/játék adta lehetőségeket a református/keresztyén tartalmak megerősítése, alátámasztása érdekében. A természetben való séták/példázatok által való tanítás módszerét Jézus is használta – s hitünk szerint – használhatja ma is az őt követni/hallgatni szándékozók körében.

A kutatás eredményeit hogyan szeretnénk hasznosítani a református tananyag-fejlesztési munkában? Hogyan tudnak a pedagógusok és a gyerekek gazdagodni ebből a tudásból, a gyakorlatok rendszerezéséből, megismeréséből?

Mivel kutatásunkkal a teljes református (Kárpát-medence) 4-10 évesekkel (óvoda és alsó tagozat) foglalkozó pedagógustársadalmat cé-

lozzuk meg, ezért reméljük, hogy a terepi oktatás-nevelés megjelenésének gyakorlatát, ennek református/keresztény sajátosságait sikerül feltárnunk. A kapott eredmények irányt mutathatnak abban, hogy mit szükséges erősíteniük – akár kiadvány, továbbképzés, tájékoztatás tekintetében – a valós terepi tanítás-tanulás megjelenése kapcsán annak érdekében, hogy a református intézményeink/közösségeink minél jobban betölthessék alapküldetésüket.

PROGRAMAJÁNLÓ

Jó gyakorlat konferencia

2018. november 16-17-én újra megrendezzük a jó gyakorlat börszénket, amelynek témája *A bibliai integráció a természettudományos oktatásban*. A tavalyi rendezvényhez hasonlóan a szakmai előadások mellett idén is lesznek párhuzamos szekciók, ahol a református intézményekben dolgozó pedagógusok mutatják be jó gyakorlataikat. A rendezvény programját és a jelentkezési lapot a <http://www.reformatus.hu/tananyagfejlesztes> oldalon tesszük közzé a tanév elején. Jelentkezési határidő: **2018. október 26.**

„Kerekasztal a nehéz kérdésekről” – Biblia és tudomány

2018 szeptemberétől havonta egy-egy alkalommal református iskolákban ültetünk egy asztal köré olyan embereket (lelkész, szakértő, diák), akik más-más szempontból szólnak hozzá az alábbi érdekes témákhoz:

- Hol a határa az orvosi beavatkozásoknak? (A falábtól az agyátültetésig)
- Bibliai csodák tudományos és vallási értelmezése
- Lehet-e valaki egyszerre keresztény és evolucionista?
- Az evolúció tudományos elmélet vagy hit?

A rendezvények helyszínéről, pontos időpontjáról a www.reformatus.hu/tananyagfejlesztes oldalon adunk hírt, ugyanitt lesznek elérhetőek a beszélgetések felvételei is.

Teremtés hete

A teremtés hetét idén szeptember 30. és október 7. között ünnepeljük. Témája a közösség, ennek különböző aspektusait dolgozza fel a teremtés hete segédanyaga.

Összefogással többre megyünk, könnyebben érünk el eredményeket, ezért is fontos az együttműködés jelentőségét hangsúlyozni, a teremtésvédelmi tevékenységekben is. A teremtés hete segédanyag címe *Közösségben a teremtett világért*, alapigéje „Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.” (Mt 18,20).

A segédanyag felnőtteknek és gyermekeknek szóló anyagokat is tartalmaz. Hasznos forgatásra ajánlják az ökumenikus teremtésvédelmi munkacsoport munkatársai.

A füzet pdf formátumban letölthető a www.okogyulekezet.hu oldalról innen: http://okogyulekezet.hu/data/attachments/2018/07/13/102015/Teremtes_hete_2018.pdf

Művészeti nevelés

Református tartalmak a vizuális kultúra tantárgy tanítása során

Molnárné Ötvös Tünde szaktanácsadó, a Debreceni Református Kollégium tanára a tananyagfejlesztő csoport felkérésére a vizuális nevelésben jól használható, gyakorlatias, református művészettörténeti tanári kézikönyv összeállítását kezdte el. A kézikönyv célja, hogy bemutassa, miként jelentek meg a 17. századi képi ábrázolás jellemzői, vizuális közlési módok a református egyházművészeti gondolkodásban, hogyan hatottak a református iskolák valláspedagógiai szemléletére. Várható megjelenés: 2019 eleje.

A kötet tervezett témái

- Templom – iskola – kollégium: tájékozódás térben és időben
- Az iskolák külső megjelenése – művészettörténeti kitekintés
- A református iskolák főbb jellegzetességei, tartalmi és szervezeti működése.
- Diák és lelkészi viseletek: tóga, Bocskai ruha, lelkészi palást
- A 17. századi református templomok bemutatása kiemelt példák alapján
- Képi programok a református egyházművészetben – kazettás mennyezetek
- Egyházi ünnepek a templomtérben
- A református templomok berendezése
- Liturgiában szereplő tárgyak bemutatása
- Ünnepek, az emberélet fordulói
- Színek szerepe az ehhez kapcsolódó református liturgiában
- Könyvkiadások, Bibliák, kézzel írott énekeskönyvek
- Vizualitás a 21.századi egyházi közéletben
- Egyházművészet és a Z generáció

PROGRAMAJÁNLÓ

Művészetpedagógiai konferencia

A Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnázium és Kollégium a Református Tananyagfejlesztő Csoporttal közösen művészetpedagógiai konferenciát szervez, amelyen az alábbi kérdésekre keresnek választ a meghívott előadókkal együtt:

- Mi az, amit egyedül a művészet adhat a tanulóknak, ami jövőjüket is segíti?
- Mekkora lehetőségünk van a változtatásra, milyen rugalmasságot engednek a szabályok (pl. a Nat)? Hogyan sáfárkodjunk az időkerettel?
- Milyen tartalékok, jó gyakorlatok, elméleti rendszerek, ötletek, vélemények léteznek?

A rendezvény időpontja: **2018. szeptember 14.**

A rendezvény helyszíne: Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnázium és Kollégium.
Jelentkezési határidő: **2018. szeptember 5.** A jelentkezési felület a www.reformatus.hu/tananyagfejlesztas oldalon érhető el.

Itt tud
jelentkezni
a rendezvényre!

KÖNYVAJÁNLÓ

Megjelent az Akkordos korálkönyv

Az „akkordos korálkönyv” ötlete több évvel korábbra nyúlik vissza. A Nagytemplomi gyülekezetben zenészként, valamint a Kölcsey Ferenc Református Gyakorló Általános Iskola ének és egyházi énektanáraként számtalanszor kértek fel lelkészek, pedagógus kollégák, ifivezetők, hittanárak, bibliakör-vezetők, hogy egy-egy adott dicsérethez vagy zsoltárhoz írjak „néhány akkordot”, melyek segítségével – gitárral vagy zongorával – le tudják kísérni az osztály, illetve a csoport közös énekét. A kötet megszerkesztésének, létrehozásának a legfőbb ösztönzője Széles Csongor lelképásztor volt, aki rádöbentett arra, hogy mekkora igény van ezekre a harmonizációkra, és hogy érdemes lenne ezeket összegyűjteni és egy kiadványban megjelentetni.

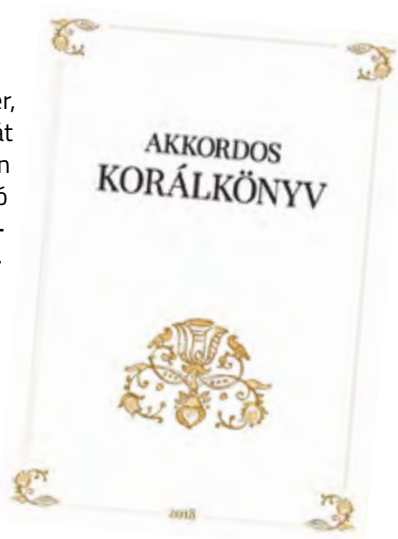
Miért is olyan népszerű napjainkban a harmóniák „akkordos” jelölésmódja? Jelen korunkban ez a legelterjedtebb és legkönnyebben értel-

mezhető összhangzattani jelrendszer, mellyel bármilyen bonyolult harmóniát papírra lehet vetni. A barokk korszakban a számozott basszus töltött be hasonló funkciót – mely ugyancsak egy **nem kidolgozott, improvizatív, a kísérőhangszer feladatát segítő szisztéma** –, de említhetnénk az összhangzattan-iskolából jól ismert, fokszámokkal történő jelölési módot is. Ezeknél jóval közérthetőbb a betűkkel, számokkal történő akkordjelölés, hiszen kis gyakorlattal gondolkodás nélkül, első ránézésre megállapítható, milyen hangra épül a hangzat, milyen jellegű (Dúr, moll, szűkített, bővített), továbbá hogy milyen módosításokat tartalmaz. Az újabban íródott – az egyházi szóhasználatban sajnálatosan a degradáló „ifjúsági ének” elnevezéssel illetett – énekek népszerűsége is többek között annak köszönhető, hogy valamennyi kidolgozatlan kíséréttel, csupán a dallam fölött megjelenő akkordjelzéssel lett ellátva, így a kottaolvasásban kevésbé járatos, ám az „akkordjátékot” jól ismerő hangszeresnek nem okoz gondot a kíséret improvizálása. Elmondható tehát, hogy igen időszerű egy olyan gyűjtemény megjelenése, melyben az 1948-as énekeskönyvünk népénekei is akkordkíséréttel vannak ellátva.

A gyűjtemény gyakorlati segítséget kíván nyújtani az egyházi ének-, ének-, valamint hittantanároknak, énekvezetőknek, kántoroknak, lelkészeknek, keresztyén zenekaroknak és mindenkinek, aki ismeri és használja ezt a fajta jelölésmódot. Missziói célzattal bocsátjuk útjára az **Akkordos korálkönyvet**: egyfajta **kulcsot** szeretnénk adni a hangszeren játszani tudó fiataloknak és időseknek egyaránt, hogy újból felfedezhessék Református Énekeskönyvünk értékes énekincsét.

(Vad Péter, szerkesztő)

Az első kiadásban 200 példányban megjelenő könyvet szeretnénk kipróbálni iskolai és gyülekezeti használatban, hogy a felhasználók tapasztalatai alapján készíthessük el a végleges változatot. A kipróbálás folyamatáról és a bekapcsolódás lehetőségéről a www.reformatus.hu/tananyagfejlesztas oldalon érhető el további információ.

Református többlet az ének-zene oktatásban – zenei videógyűjtemény

Mindannyian tudjuk, hogy zenét hallgatni nagyszerű dolog. A legjobb, ha minden képi segítség nélkül egyszerűen elmélyedünk a hallott zenében, hagyva, hogy a muzsika érzéseket, hangulatot, egyszersmind képeket tárjon elénk fantáziánk segítségével. Miért van mégis szükség az ének-zene tantárgy tanításához zenei videókra?

Egyfelől, mert számos zenemű képi megvalósítást is igényel, gondoljunk csak az operákra, balettekre. Teljes élményt akkor tudunk adni az órákon, ha ezeket a műveket a maguk látványvilágával együtt mutatjuk be a diákoknak. Másrészt, komolyzenei koncertekre ritkán eljutó tanítványainknak érdemes akár csak videó segítségével is bemutatni, milyen hangszereket használnak egy szimfonikus zenekarban, milyen technikával lehet azokat megszólaltatni, milyen átéléssel játszik egy-egy szólista a hangszerén. Harmadrészt – tetszik, vagy nem tetszik – diákjaink a különböző okos eszközöknek köszönhetően szinte egyfolytában videókat néznek, ez a világ nagyon leköti őket, így otthonos lesz számukra, ha az ének-zene órán is találkozhatnak ezzel.

A Reftantáról elérhető gyűjteményben szereplő videók egy kivételtől eltekintve mind a youtube-ról származnak, legnagyobb számban hivatalos csatornáról. Igyekeztünk a lehető legjobb kép- és hangminőséget biztosító felvételeket választani, ettől csak indokolt esetben térünk el, például akkor, ha zeneileg olyan magas színvonalú az előadás, hogy az kárpótol az esetleges rosszabb képi minőségért. Külön öröm olyan videókkal is találkozni, melyek keresztyén hitünkben és magyarságunkban is erősítenek minket, gondoljunk például Kodály Zoltán Psalmus Hungaricusára, melyet kiváló felvételen láthatunk – hallhatunk ebben a gyűjteményben.

Szeretettel bízunk a pedagógus kollégáinkat, használják az ének-zene tanításában ezeket az anyagokat, a diákok hálásak lesznek, hiszen az ő nyelvükön keresztül találhatunk utat a komolyzene megszeretéséhez.

Pongor Gábor, szerkesztő

Komplex tananyagfejlesztő pályázat

Dr. Victor András

ELTE nyd főiskolái tanár, környezeti nevelő,
természetpedagógus, az Ökogyülekezeti
Tanács tagja

A református tananyagfejlesztés során már a kezdetektől megfogalmazódott az igény a komplex tananyagok fejlesztésére. Miért kiemelten fontos, hogy a gyerekek komplex szemléletű tananyagokkal találkozzanak, és ilyen módon ismerjék meg az őket körülvevő világot?

Leginkább azt mondanám, hogy ilyen módon is. Szükség van arra is, hogy tantárgyak formájában találkozzanak egyszerűsített és logikailag rendezett fogalomrendszerekkel, s arra is, hogy időnként belemerüljenek a körülöttük lévő világ valóságát annak teljes bonyolultságában érzékeltető tanulási helyzetekbe. Az életben előtűnik álló problémák döntő többsége nem korlátozódik valamely tantárgy területére. Ha tehát nem kapnak felkészítést az ilyen komplex helyzetek kezelésére, akkor lényegében készületlenül lépnek ki az Életbe.

Ezek a tantárgyakon átívelő (transz-diszciplináris) – vagyis lényegében nem-tantárgyi – tanulás-szervezési formák a hagyományos tanítási formáknál sokkal nagyobb lehetőséget adnak a diákok személyes aktivitására, a „részvételi tanulásra” (azaz a tanulási folyamatban a teljes személyiségükkel való részvételre) és az érzelmi átélésre.

De mindennél fontosabb, hogy a komplex tanulás-szervezési formák közelebb vannak a diák mindennapi életéhez, mint a tantárgyak. Sokkal erősebben váltják ki a diákokban a tanulási helyzetre vonatkozó relevancia-érzést.

Életkor-függése is van a tantárgyi és komplex tanulás optimális arányának. A kisiskolások esetében dominálnia kellene a komplex tanulásnak, s erre ott viszonylag meg is volna rá a lehetőség. A nagyobbak esetében fokozatosan előbbre kerülhetnek a tantárgyak, de fontos, hogy a tények-adatok-ismeretek (mai) dominanciájától eltérően ott is a kompetencia-fejlesztésre (vagyis az életszerű helyzetek, feladatok, problémák megoldására való felkészítésre) kellene tenni a hangsúlyt.

Annak érdekében, hogy a komplex tanulás szemléletét minél szélesebb körben terjeszthessük, egy pedagógiai segédanyagot szeretnénk összeállítani a projekt, a témahét, a kutatásalapú tanulás és az erdei iskolázás jó gyakorlataiból. Hogyan segíti majd a pedagógusok munkáját az elkészült gyűjtemény?

Reményeink szerint két módon is segíti majd a pedagógusokat. Egyrészt azzal, hogy tisztázza azokat a félreértelmezéseket, amelyek ezekkel a tanulásszervezési formák fogalmával és lényegével kapcsolatosak. Másrészt használható, adaptálható mintákat adnak a kezükbe ahhoz, hogy minél kisebb hibalehetőséggel vágiának neki a számukra esetleg még ismeretlen tanulásszervezési formák kipróbálásának.

Mi szükséges ahhoz, hogy az ebben a segédanyagban olvasható példákat megfelelően tudják majd adaptálni az iskolák és pedagógusaik?

Az adaptálás sikerességéhez – természetesen a modul-leírások világosságán és érthetőségén túl – nélkülözhetetlenül fontos, hogy az adaptálásra és kipróbálásra vállalkozó pedagógus ne érezze magát egyedül. Kaphjon érdeklődő kérdéseket a kollégáktól, segítséget az iskola vezetőitől. Ez azért nagyon fontos, mert a komplex tanulás a mai iskolai hagyományoktól erősen eltérő tanulási értelmezést képvisel, a kipróbáló tehát „forradalmi” újdonságot hoz az iskola életébe.

2018. augusztus végén jelentetjük meg azt a pedagógus-pályázatunkat, amelyre olyan pedagógusok jelentkezését várjuk, akik szívesen részt vennének a komplex tanulásszervezési formák elterjesztését támogató tananyagok fejlesztésében. A konkrét komplex tanulási modulok kidolgozására, kipróbálására és a tapasztalatok leírására kb. fél év áll majd a pályázók rendelkezésére. Milyen jellegű feladatra számítson az, aki bekapcsolódik a munkába?

A pályázó pedagógus (és iskolája) elsődleges feladata az lesz, hogy világosan megismerje, megértse ezeknek a komplex tanulásszervezési formáknak a lényegét. Ehhez bőven kap segítséget egyrészt a pályázathirdetés mellékleteként közzé tett tanulmányból, amely részletesen

bemutatja a komplex formákat. De e mellett a programba bekapcsolódó kollégák számára egy fogalomtisztázó és praktikus kérdéseket is megtárgyaló, egynapos felkészítő továbbképzést is szervezünk.

A következő lépés, hogy – a kollégáit és a diákokat (s akár még szülőket, technikai dolgozókat is) bevonva – kidolgozzon egy konkrét, valamely tanulás-szervezési forma kereteibe tartozó tanítási-tanulási modult, s azt meg is valósítsák.

Végül, de nem utolsó sorban az is feladata lesz, hogy tapasztalatait oly módon leírja, hogy az érthető, adaptálható példaként szolgáljon érdeklődő és vállalkozó pedagógus-társai számára.

A sikeres pályázókkal a Református Tananyagfejlesztő Csoport szerződést fog kötni. Kérjük, az érdeklődők kezdjenek gondolkodni azon, hogy milyen sikeres tapasztalataik vannak már ezekből a tanítási-tanulási formákból, s figyeljék a pályázat augusztusi megjelenését a www.reformatus.hu/tananyagfejlesztes oldalon.

Jelentkezési határidő:

2018. szeptember 21.

Amennyiben a pályázati lehetőségről közvetlenül is szeretnének értesülni, küldjék el elérhetőségüket a rsftan@reformatus.hu címre.

A spenót és a fagyi esete avagy az újragondolt oktatás

Vendler Balázs – Games for Business

Ülök az asztalnál és nézem a két fiam, ahogy valami fura kifejezéssel az arcukon méregetik az ebédet. Spenót. Nem tartozik a kedvenceik közé. Telnek a percek, a kaja nem fogy. Ekkor eszembe jut egy kihívás: kap egy fagyit, aki megmondja, hány kanál főzelék van a tányérban. A srácok szeme felcsillan, gyorsan jönnek a tippek, majd pillanatok alatt belapátolják az ebédet. Már senki nem foglalkozik azzal, szereti-e a spenótot, csak örül annak, hogy a csoki és a citrom mellé talán még egy gombóc eper is odafér...

Valahogy így vagyunk a tanulókkal, – mindegy, hogy felnőttek vagyunk, vagy gyerekek – mint a srácok a spenóttal: tudjuk, hogy van benne valami hasznos, hogy biztos jó nekünk, de nehezen veszi be a gyomrunk... Kötelező elfogyasztani a kiadott tananyagot, bemagolni a listákat, végigülni egy halálisan unalmas előadást. Tudjuk, hogy ez tartalmaz és valahol jó nekünk... vagyis, tényleg tudjuk? Látjuk, hogy mi értelme van az ötödik görbének, hol fogjuk ezt használni, mit ad ez hozzá az életünkhöz? Kit érdekel, hogy a felét nem is értjük. Mi értelme van ennek egyáltalán? Az egész csak időpocsékolás. És innentől kezdve tényleg az: a tanulásunk hatékonysága rendkívül alacsony, a megtanultakat is hamar elfelejtjük. De hogy lesz az iskolai spenótból örömteli fagyizás?

A tudás átadásának hagyományos módszerei sajnos egyre több kihívást jelentenek, mintha a tudás nem az életben való boldogulás egyik legalapvetőbb feltétele lenne. A gyerekek információ feldolgozási szokásai drasztikusan változnak, a felnőttoktatásban a tréningek költségesek, időigényesek és sokszor nem váltják be a hozzájuk fűzött reményeket. Az e-learning rendszerek már egy felhasználó-barátabb megközelítésből definiálják újra a tanulás fo-

lyamatát, ezek a rendszerek lehetőséget nyújtanak a felhasználó és az elsajátítandó tartalom közötti interaktív kapcsolat kialakítására. Amire azonban az e-learning rendszer önmagában nem képes, az az érdeklődés fenntartása és a motiváció elősegítése. A játékosítás lényege pedig éppen a motiváció előhívása a nagyobb mértékű bevonódáson keresztül. Mindehhez a kulcs az élmény. Az élmény megszerzésének egyik remek eszköze a játék – örök gyerekek vagyunk, játszani mindenki szeret. Erre épít a gamification is, amely a játékok bizonyos elemeit felhasználva teljesen megváltoztatja a tanulási folyamatot és ezekkel képes az unott, érdektelen tanulókat lelkes és elkötelezett „tanulóvá” transzformálni. Kérdés, mi veszi rá az embereket arra, hogy egy adott feladatot teljesítsenek, hogy az elvárt módon viselkedjenek. Mitől fogjuk megenni a spenótot lelkesen, ha valójában nem is szeretjük? A cél, hogy meggyőzzük a diákot, megértessük vele a feladat fontosságát. Hagyományos szakmai játékoknál általában külső jutalmakért játszunk. Oktatási kontextusban viszont fontosabb a tartalomhoz kapcsolódó pozitív élmény, a tartalom fontosságának belsővé tétele, mint a pusztá szórakoztatás. Figyelembe kell venni azt, hogy a használóknak vannak bizonyos alap pszichológiai vágyaik, mint például rend, hatalom, függetlenség, kíváncsiság, elfogadás érzése, idealizmus, stb. Ezek természetesen más-más arányban fordulnak elő mindenkinél, de minél több szempontot veszünk figyelembe a játékosításnál, annál valószínűbb lesz a játék és a közvetített tartalom fontossága a diák számára. És nem szabad megfeledkezni a három legfontosabb pszichológiai alapszükségletről sem: kapcsolat, kompetencia, autonómia. Mindezt hogyan tudjuk megvalósítani? A játékosításnak számos motiváló eleme van, de a tanulási folyamatban tapasztalataim szerint a kontextustól, az aktivitás mértékétől, a frusztráció mentes hibázási lehetőségtől, és a visszacsatolástól függ leginkább a motiváció.

A KONTEXTUS

Először is egy jól megtervezett folyamat keretet ad az információknak: a légiűres térben úszó bullet-pointok helyett sztoriba ágyazza, kontextusba helyezi azokat. Ha a történet gondosan felépített, a megoldandó feladat jól körvonalazott, nem csupán a tények, de azok egymásra épülése és összefüggései is remekül kibontakoznak. Így láthatóvá válik, egy adott szituációban mit kell tudnunk és értelmet nyernek a grafikonok is.

AZ AKTIVITÁS

A tanulás intenzitását nagymértékben befolyásolja, mennyire vagyunk aktívak a folyamat során. Míg egy tanórán ülve passzív hallgatók vagyunk, addig a játékos folyamat során elolvassuk az instrukciókat, feladatokat oldunk meg, kommunikálunk a szövetségeseinkkel és az ellenfeleinkkel is – vagyis egyrészt dolgoztatjuk az agyunkat, másrészt aktívan megdolgozunk az információért. Az így megszerzett tudás százszor olyan hatékony és maradandó, mint a passzív befogadás.

TRIAL & ERROR

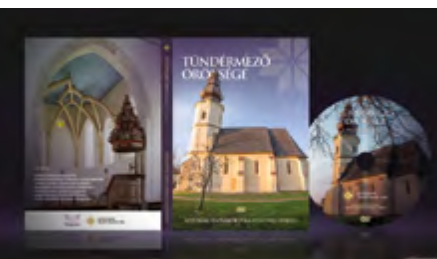
A játékban hibázhatunk. Sőt, némelykor direkt elbukunk, hogy lássuk, mi lesz a következmény. De nincs büntetés, hiszen van még két életünk, vagy csak a feléig ment le az életerőnk. És a bukásból tanultunk, láttuk a döntésünk következményét. Újrapróbáljuk. Akár addig, amíg tökéletesen végre nem tudjuk hajtani a feladatot.

VISSZAJELZÉS

És látjuk azt is, mi történik, ha jól döntünk. A játékban folyamatos a visszajelzés: tudjuk, mennyi időnk van még, mennyi benzin fogyott idáig és ezzel a teljesítménnyel hol állunk a többiekhez viszonyítva. Mit kell még tennünk, hogy felsőbb szintre lépjünk vagy teljesítsük a küldetést. Világosak a szabályok és mindenkire ugyanaz vonatkozik.

Mindezekkel hosszabb távon fenntartható az érdeklődés, de a legfontosabb kérdés az lesz, milyen haszonhoz jut a tanuló a játékosítás által. Annak érdekében, hogy a felhasználó megértse, hogy mi történik, több visszajelzéssel kell találkoznia, mint csak egy pontszám. Egy numerikus eredmény nem informatív a felhasználó számára, vagy egyenesen gyanakvóvá teszi. Tartalomhoz kell alakítani a játékot, a játékmechanizmus másodlagos, a központban a felhasználó igényei, céljai állnak. A játékosított rendszer hidat épít a motiváció és az oktatási tartalmak közé, miközben a felhasználó szempontjából fontos célok teljesülnek. Így lesz a spenót végén három gombóc fagy.

Digitális történelem

A 2006 tavaszán alapított Pazirik kft. informatikai vállalkozásként sokrétű tevékenységi körrel rendelkezik, melyek alkalmazásával az elmúlt években és jelenleg is számos komplex megvalósítást igénylő projektben vesz részt. A vállalkozás többek között teljes körű arculattervezéssel, tudományos 3D történelmi rekonstrukciókkal, kiállítások és fejlesztések 3D látványtervezésével, interaktív kiállítási multimédiás anyagok, valamint mobil applikációk tervezésével és programozásával, komplex térinformatikai feldolgozással, kutatói adatbázis tervezéssel és fejlesztéssel, 3D nyomtatással, történelmi makettek készítésével, kiadványszerkesztéssel, valamint e megoldások egymást kiegészítő és erősítő összehangolásával foglalkozik.

Jó példa e komplexitásra a nemzetközi együttműködésben megvalósult Középkori templomok útján című projekt, melynek elsődleges célja a kiemelke-

dő örökségturisztikai és művészettörténeti értéket jelentő középkori templomokat bemutató tematikus útvonal kialakítása volt. Az útvonalon elhelyezkedő templomok jelentős része a református egyházhoz köthető emlék (pl. Sonkád, Kiszekeres, Nagyszekeres, Lónya, Tákos, Csaroda). A megvalósult fejlesztések számos díjat nyerve bizonyították, hogy a projekt elérte kitűzött céljait. (Kiváló Európai Desztinációk – European Destinations of excellence, „Vidéki múzsa kerestetik – Műemlékek, úti célok, zseniális attrakciók I. helyezés, 2017.; Városmarketing Gyémánt Díj, 2015.)

A cég fontosnak tartja, hogy fejlesztéseik, virtuális rekonstrukcióik, interaktív alkalmazásaik és animációs filmjeik az oktatás területén is megjelenjenek a digitális tananyagokba beépülve. Ennek egyik legizgalmasabb fejlesztési területe a Gamification, valamint az általuk készített digitális tartalmak összekapcsolása és integrált használata, mely egy új és rendkívül izgalmas fejlesztési irányt jelent. Ennek megvalósulása a következő időszak kiemelkedően fontos feladata.

A FEJLESZTÉS MAGYARORSZÁG KORMÁNYA TÁMOGATÁSÁVAL,
AZ EGYH-KCP-16-P-0127 SZÁMÚ PROJEKT KERETÉBEN VALÓSUL MEG.